

JUHANI PAASIVIRTA, *Suomen kuva Yhdysvalloissa 1800-luvun lopulta 1900-luvulle*. WSOY, Porvoo 1962. 217 sivua.

Lienee useimmille pienille kansallisuuksille tyypillinen ilmiö, että muukalaisilta usein kysytään »mitä te meistä pidätte?» tai että ulkomailla liikuttaessa koetetaan tavalla tai toisella päästä selville siitä, mitä omasta, joskus hyvinkin kaukaisesta maasta muualla tiedetään. Dosentti Juhani Paasivirta on tältä linjalta tehnyt tieteellisen tutkimuksen, joka pyrkii antamaan lukijalle kuvan Suomen asemasta amerikkalaisen yleisön tietoisuudessa viimeisten 70 vuoden aikana. Laajan ja ilmeisesti perusteellisen materiaalin seulominen kirjan muotoon on onnistunut hyvin, ja teosta lukee mielellään sen selkeän ja sujuvan esitystavan ansiosta.

Jos haluttaisiin selvittää, minkälainen kuva Yhdysvaltain asukkailla on suomalaisista nykyhetkellä, se olisi ainakin teoreettisesti mahdollista perusteellisen Gallup-kyselyn avulla. Pyrittäessä saamaan vastausta tähän kysymykseen menneiltä vuosilta on ainoana mahdollisuutena painettuun sanaan turvautuminen. Tämän johdosta tutkimuksesta väkisinikin muodostuu sen luonteinen, että alaotsikoksi sopisi melkein »Suomi Yhdysvaltain lehdistössä». Sanomalehtien lisäksi dosentti Paasivirta on käyttänyt hyväkseen runsaasti eri vuosikymmeninä ilmestyneitä kirjoja, joissa vaikkapa vain muussa yhteydessäkin on sivuttu maatamme. Voidaankin sanoa, että dosentti Paasivirran teoksessa käydään läpi huomattavimmat tapahtumamme viimeisten 70 vuoden aikana, eikä aineisto tässä suhteessa itse asiassa esitä mitään uutta tai yllättävää. Onhan odotettavaakin, että sortovuodet, eduskuntauudistus, sisällissotamme, olympiavoitot, velanmaksu USA:lle, talvisodan tapahtumat, Helsingin olympiakisat sekä lopuksi presidentti Kekkonen Amerikan-vierailu ovat asioita, jotka edes jossakin määrin ulkomaan tapahtumia seuraavan lehdistön maamme ulkopuolella tulisi huomata. Suuren yleisön mielenkiintoon ovat luetelluista epäilemättä eniten vedonneet velanmaksu, talvisota ja urheilusaavutukset, joiden synnyttämä vaikutelma on ollut voittopuolisesti positiivinen. Dosentti Paasivirta muistuttaa mielin, miten sattumanvaraista hyvänkin maineen hankkiminen on, huomauttamalla, että saadessamme runsaasti good williä velanmaksullamme 1930-luvulla teimme yksinkertaisesti vain velvollisuutemme, ja saamamme arvonnousu johtui siitä, että muut maat kieltäytyivät noudattamasta sitoumuksiaan. 30-luvun lopulla tehdyn Gallup-tutkimuksen mukaan Suomi oli velanmaksun ansiosta Yhdysvalloissa Sveitsin ja Ruotsin rinnalla Euroopan suosituin pikkuvaltio. Tähän samaan tunnelmaan osui sopivasti talvisotamme, jolloin lehdistö sai, kuten kirjoittaja toteaa, todella jotakin kirjoittamisen arvoista sodasta, jossa — päinvastoin kuin länsirintamalla — »jotakin tapahtui».

Kun Paasivirta sitten vähän myöhemmin saattaa todeta, että »yleinen mielenkiinto» oli talvisodan jälkeen muutamassa kuukaudessa pudonnut murto-osaan entisestään, hän osoittaa sillä tämäntapaisen tutkimuksen heikkouden luotaessa kuvaa siitä, mitä Yhdysvalloissa maastamme ja kansastamme tiedetään ja ajatellaan. Päivän lehtien seuraaminen osoittaa kyllä, minkälaiset asiat herättivät huomiota juuri sillä hetkellä, mutta ei anna minkäänlaista vastausta siihen, kuinka hyvin ja miten pitkäksi aikaa ihmisten mieliin jäävät jostakin maasta uutisissa kerrotut asiat. Jokainen Yhdysvalloissa liikkunut suomalainen on kuitenkin varmaan tullut huomaamaan, miten talvisotamme yhä on tuoreessa muistissa keski- ja vanhemman polven keskuudessa. Samaten muistavat vieläkin Paavo Nurmen ne, jotka olivat vähintään nuorukaisiässä 1920-luvulla. Velanmaksumme sensijaan on ilmeisesti luomassa kuvaa tunnollisesta suomalaisesta myös uusille sukupolville, koska siitä mainitaan useissa oppikirjoissa.

Dosentti Paasivirta osoittaa analyyseissaan melkoista amerikkalaisen mentaliteetin tuntemusta ja sijoittaa asiat oikein laajempiin syy-yhteyksiinsä. Selostavan luonteensa vuoksi hänen teoksensa ei juuri anna aihetta vastaväitteisiin. Arvostelun halua herättää tämän kirjoittajassa kuitenkin tekijän ilmeinen tendenssi liiaksi korostaa amerikkalaisten Suomi-käsitysten niin sanoakseni nurjaa puolta, kuvaa primitiivisestä pohjoisesta maasta ja sen barbaarisista asukkaista. Tällaisen »myytin» syntymistä ovat edesauttaneet suomalaisten muinainen noitamaine, maamme pohjoinen asema, kuuluminen Venäjän keisarikuntaan, virallisen sekä matkailupropagandan suhteeton lappalais- ja kansatieteellisten aiheiden suosiminen jne., mutta dosentti Paasivirran mukaan myös jopa pitkänmatkanjuoksijamme, talvisotamme ja epiteetti »tuhansien järvien maa», jotka muka osaltaan luovat kuvaa köyhästä, ei-teollistuneesta ja täten amerikkalaiselle epäsympaattisesta maasta. Vaikka joihinkin tekijän tämänsuuntaisista tulkintoista suhtautuukin varauksin, hänen esityksensä tulisi antaa maastamme koskevalle tiedotustoiminnalle melkoisesti itsetutkistelun aihetta. Myös amerikansuomalaiset ovat dosentti Paasivirran mukaan olleet vaikuttamassa käsityksiin »alkeellisesta» Suomesta. Tekisi mieli huomauttaa, että suurin osa ei-englantia puhuvien maiden ensi polven siirtolaisista on varmaan tämän vuosisadan alkupuolella tehnyt amerikkalaiseen kaupunkilaisympäristöönsä »alkeellisen» vaikutuksen ja että tekijän amerikansuomalaisista tässä kohden antama arviointi on turhan ja yksipuolisen negatiivinen.

Alkulauseessaan dosentti Paasivirta huomauttaa kirjansa syntyneen »Ensimmäisen maailmansodan voittajat ja Suomi»-teoksen jälkikatona. Tieteellistä teosta varten kootun runsaan materiaalin hyväksikäyttämisen halu selittääkin, miksi on kirjoitettu kokonainen kirja aiheesta, joka sinänsä on kieltämättä kiinnostava, mutta sittenkin pikemmin vain artikkelisarjan arvoinen.

Tauri Aaltio